

Sodelovanje Javne službe nalog genske banke v živinoreji na AGRI v obdobju 2010-2021

Javna služba nalog genske banke v živinoreji (Javna služba) že vrsto let sodeluje na kmetijsko-živilskem sejmu AGRA, in sicer v okviru priprave in organizacije razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Prvič se je Javna služba na sejmu AGRA predstavila leta 2010 in organizirala razstavo vseh slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki jih uporabljamo za kmetijske namene. Kasneje je Javna služba zmanjšala število razstavljenih pasem ter pričela v razstavo avtohtonih pasem vključevati tudi različne deležnike (rejce, rejske organizacije, različna društva ...). Ti so s svojim sodelovanjem doprinesli k veliki dodani vrednosti tako same razstave kot tudi k pomenu avtohtonih pasem in na ta način k velikemu ozaveščanju javnosti. Z različnimi prikazi, izdelavami ter izdelki so navdušili obiskovalce in številni izmed njih so postali del »uigrane ekipe« razstave avtohtonih pasem na sejmu AGRA. Na vsaki posamezni razstavi je bil v ospredju izpostavljen pomen, da se bodo avtohtone pasme ohranile le skozi njihovo rabo. S pomočjo rejcev, ki sodelujejo s svojimi živalmi, je sejem AGRA, ki ga letno obišče več kot 120.000 ljudi, dobra priložnost o ozaveščanju javnosti o pomenu slovenskih avtohtonih pasem domačih živali.

Leta 2010 – Javna služba nalog genske banke v živinoreji se je prvič predstavila na sejmu AGRA. Predstavitve je potekala v okviru razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Ta je postala tradicionalna in hkrati obvezni del dolgoročnega oziroma letnega Programa ohranjanja biotske raznovrstnosti v živinoreji.

Predstavili smo 12 slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki jih uporabljamo za kmetijstvo in prehrano. Sestavni del razstave so bili tudi izdelki slovenskih avtohtonih pasem. Organizirana je bila degustacija in prikaz priprave mesa in nekatere posebnosti odličnih lastnosti (bogatih okusov), ki so ohranjene v izdelkih naših avtohtonih pasem. Pripravljeno in ponujeno je bilo sveže pečeno in zorjeno konjsko meso, meso cikastega goveda, meso krškopoljskega prašiča, meso štajerskih kopunov, jagnjetina in kozličevina. Zraven so bili ponujeni tudi suhomesnati izdelki, mlečni izdelki in zaseka krškopoljskega prašiča. Na razstavi je sodeloval predavatelj in kuhar Višje strokovne šole za gostinstvo, velnes in turizem Jože Zalar, ki je s svojimi kulinaričnimi sposobnostmi in s harmonijo okusov pripravljenih izdelkov prepričal vsakega obiskovalca.

Razstavo avtohtonih pasem je s svojim obiskom počastil tudi predsednik Republike Slovenije Danilo Türk s soprogo in mnogi drugi predstavniki vlade.

Leta 2011 - je Javna služba ponovno uspešno organizirala razstavo vseh 12-ih slovenskih avtohtonih pasem in jo popestrila z degustacijo nekaterih njihovih izdelkov (zaseka krškopoljskega prašiča, narezki s suhomesnatmi izdelki krškopoljskega prašiča in siri

slovenskih avtohtonih pasem domačih živali - drežniške koze, istrske pramenke, bovške ovce, cikastega goveda). Razstavo smo popestrili s prikazom izdelkov iz ličja (Pomelaj) avtohtone koruze in z izdelki iz polstene volne jezersko solčavske ovce (ki so nam jih za čas razstave odstopili iz društva »Bicka«). Ves čas sejma smo obiskovalcem prikazovali promocijski film o avtohtonih pasmah in njihovih izdelkih. K sodelovanju smo povabili lokalnega čebelarja, ki je organiziral samostojno razstavo starega orodja in panjev. Tudi tokrat so nas obiskali mnogi domači in tuji pomembni gostje, med njimi tudi predsednik Republike Slovenije Danilo Türk.

Leta 2012 - podobno kot v prvih dveh letih smo v okviru Javne službe nalog genske banke v živinoreji, organizirali razstavo slovenskih avtohtonih pasem domačih živali tudi v letu 2012. Izmed ostalih avtohtonih pasem domačih živali je bila razstavljena tudi šampionka državne razstave cikastega goved v Komendi, krava Šmarnica s teličkom. V okviru razstave smo pripravljali občasne degustacije izdelkov iz mesa krškopoljskega prašiča ter sirov narejenih iz mleka slovenskih avtohtonih pasem domačih živali (cikasto govedo, bovška ovca, istrska pramenka, drežniška koza-mlečni tip). Vsak dan je potekala demonstracija molže kobile lipicanske pasme in degustacija kobiljega mleka. Prav tako je v okviru razstave potekala degustacija čebeljih izdelkov. V istem prostoru smo pripravili tudi multimedijско predstavitev o vseh razstavljenih pasmah domačih živali in o njihovih proizvodih. Film se je vrtel na prireditvenem prostoru ves čas razstave. Na razstavi smo pripravili izbor zgodovinskih virov/gradiv o slovenskih avtohtonih pasmah domačih živali.

Leto 2013 – V tem letu je bila razstava avtohtonih pasem organizirana nekoliko drugače kot v preteklih letih. Obseg razstavljenih pasem se je zmanjšal na 3, v razstavo so bili neposredno vključeni rejci avtohtonih pasem. Poudarek te in naslednjih razstav je bil v promociji izdelkov, ki jih rejci priredijo z avtohtonimi pasmami ter njihov pomen in vloga v slovenskem kmetijskem prostoru, skupaj s promocijo rejskih organizacij (društev). Razstavni prostor je bil dopolnjen z stojnicami, na katerih so rejci prodajali in nudili pokušino izdelkov prirejenih iz mesa, mleka, volne ... slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki so bile predstavljene na razstavi. Predstavljene so bile tri pasme domačih živali: cikasto govedo, slovenski hladnokrvni konj in jezersko-solčavska ovca. Na tej razstavi je bil podan večji poudarek cikasti pasmi goveda. V preteklosti je bilo cikasto govedo predvsem mlečna pasma in to smo želeli na sejmu tudi poudariti in predstaviti obiskovalcem. Rejec, je kravo vsak dan pomolzel, ohlajeno mleko pa smo ponudili obiskovalcem sejma in večina je izpostavila njegov poln okus ter pozitivno razliko v primerjavi z mlekom, ki ga prodajajo v trgovinah.

Leto 2014 - razstava avtohtonih pasem je bila pripravljena z enakim konceptom kot v letu 2013. Tako je tudi v tem letu Javna služba k sodelovanju povabila Priznane rejske organizacije (društva) in njihove rejce, ki so se na razstavnem prostoru predstavili s svojo dejavnostjo in s svojimi proizvodi, ki so jih priredili z razstavljenimi pasmami domačih živali, saj je bil poleg živali poudarek predvsem na izdelkih vezanih na rejo teh avtohtonih živali (suhomesnati izdelki, volna, krzno, izdelki iz kobiljega mleka ...).

Predstavljene so bile tri vrste domačih živali (konji, prašiči, ovce) po pasmah: posavski konj, krškopoljski prašič in belokranjska pramenka. Pri posavski pasmi konj je bila predstavljena kobila z žrebetom, žrebec ter šestletna kobila. Pri krškopoljski pasmi prašičev je bila v enem boksu mladica s pujski, kjer je bil narejen poseben izpust za pujske, v drugem boks pa je bil merjasec. Belokranjska pramenka je bila predstavljena z dvema tropoma ovc od dveh različnih rejcev ter z dvema plemenjakoma. Posebna stojnica je bila namenjena tudi predstavitvi Krajinskega parka Koplja (KPK), ki pokriva izvorno območje reje razstavljene pasme ovc – belokranjske pramenke.

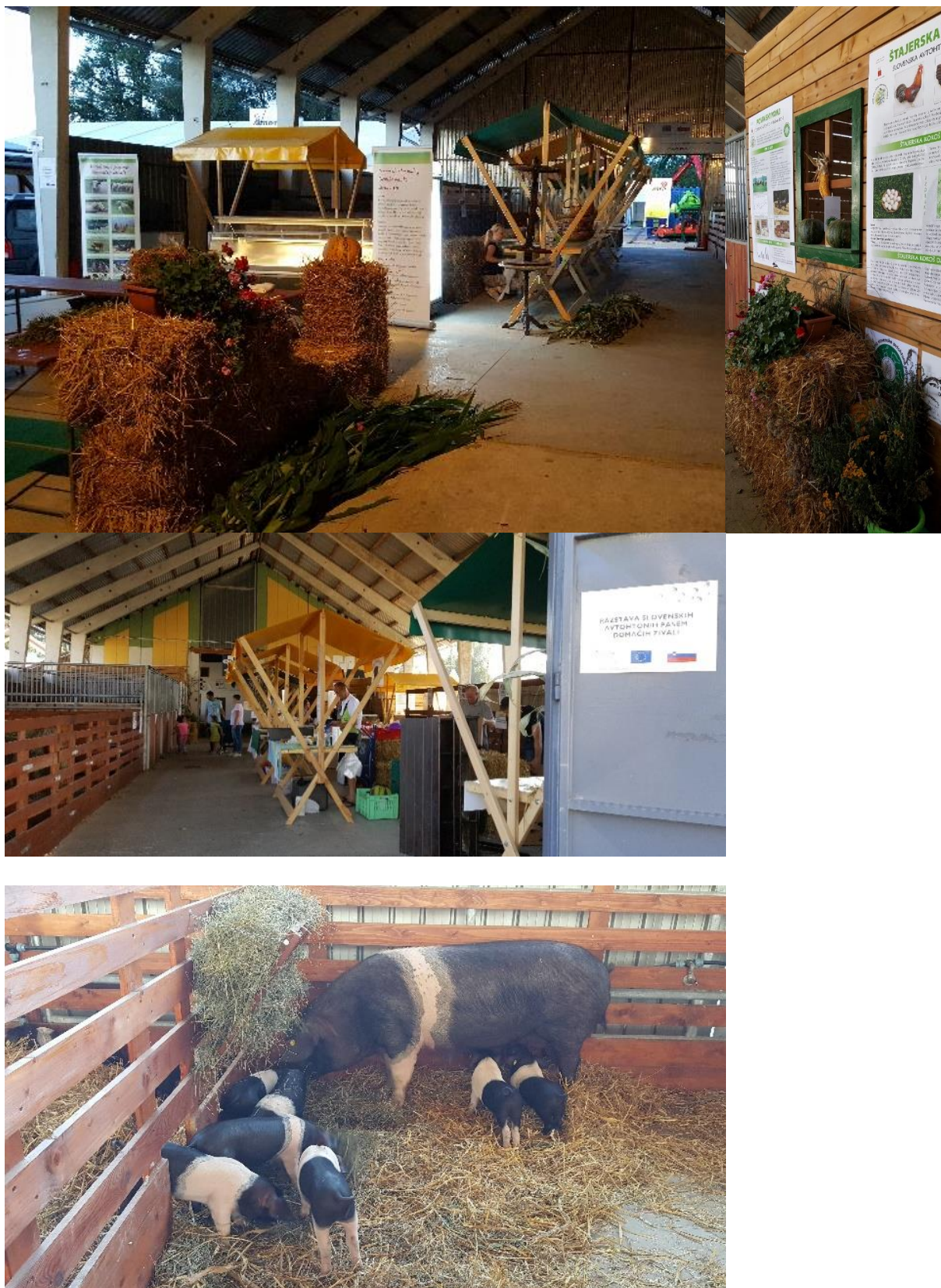
Leto 2015 – je Javna služba nalog genske banke v živinoreji na AGRI sodelovala z organizacijo strokovne razstave štirih slovenskih avtohtonih domačih živali: lipicanski konj, krškopoljski prašič, bovška ovca in drežniška koza. Rejci, ki so razstavljali živali, so bili tudi med ponudniki izdelkov, ki so izvirali od slovenskih avtohtonih pasem. Poleg njih so se na razstavnem prostoru predstavili tudi drugi, ki se ukvarjajo s predelavo in prodajo izdelkov prirejenih iz mesa, mleka, volne ... slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Posebna zanimivost te razstave je bil prikaz tradicionalnega načina sirjenja iz ovčjega mleka ter prikaz mikanja ovčje volne. V času razstave smo izvedli nagradno igro z namenom pridobiti informacijo o poznavanju slovenskih avtohtonih pasem domačih živali s strani širše javnosti. Izmed dvanajstih pasem, med katerimi jih je bilo šest slovenskih avtohtonih, je največ vprašanih vedelo za lipicanskega konja in najmanj za drežniško pasmo koz.

Leto 2016 – je Javna služba nalog genske banke v živiloreži na AGRI sodelovala z organizacijo strokovne razstave petih slovenskih avtohtonih pasem domačih živali: posavski konj, krškopoljski prašič, istrska pramenka, štajerska kokoš in kranjska čebela. Posebna zanimivost razstave je bila vsakodnevna molža kobil posavske pasme v dveh časovnih terminih ter degustacija kobiljega mleka. Zgodba o uporabnosti in vključenosti kobiljega mleka se je nadaljevala na stojnici, kjer so bili za predstavitev in za prodajo nudeni številni kozmetični izdelki izdelani iz kobiljega mleka. Poleg rejcev avtohtonih pasem, je občasne degustacije suhomesnatih proizvodov pripravljenih iz mesa krškopoljskega prašiča, nudila tudi Javna služba nalog genske banke v živiloreži. Ob sami razstavi živali smo za obiskovalce pripravili strokovna gradiva s podrobnejšimi informacijami razstavljenih pasem in glavnih vsebin dela Javne službe nalog genske banke v živiloreži. Pripravili smo plakate s pregledom zgodovinskega razvoja vseh razstavljenih pasem kot tudi o njihovi današnji vlogi v kmetijskem prostoru. Na razstavnem prostoru sta nas obiskala aktualni predsednik vlade, dr. Miro Cerar ter aktualni minister za kmetijstvo, mag. Dejan Židan.

Leta 2017 – je Javna služba nalog genske banke v živinoreji sodelovala z organizacijo strokovne razstave 9 slovenskih avtohtonih pasem oziroma 7 vrst domačih živali. Predstavljene so bile naslednje pasme: lipicanski konj, posavski konj, slovenski hladnokrvni konj, cikasto

govedo, krškopoljski prašič, jezersko-solčavska ovca, drežniška koza, štajerska kokoš in kranjska čebela.

Na razstavne prostoru Javne službe nalog genske banke v živinoreji se je na dan odprtja sejma odvil protokolarni dogodek, ko nas je s svojim obiskom počastil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je tako prispeval k prepoznavnosti in pomembnosti slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Poleg predsednika so si razstavni prostor slovenskih avtohtonih pasem domačih živali ogledali tudi številni drugi visoki gostje, med njimi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, mag. Dejan Židan.

Poleg dela hleva D2, kjer se je razstava slovenskih avtohtonih pasem domačih živali odvijala od leta 2010 do leta 2016, smo v letu 2017 vključili tudi konjski del hlev, kjer so se istočasno predstavljale vse tri slovenske avtohtone pasme konj. K sodelovanju je Javna služba povabila kmetije, ki jim je bil v letu 2016 podeljen status ark kmetija oziroma ark središče. Na razstavi so sodelovale 3 kmetije.

Velika dodana vrednost razstave leta 2017 je bila vzpostavitev sodelovanja z društvom Bicka, to je društvom, ki skrbi za promocijo izdelkov narejenih iz volne slovenske avtohtone pasme jezersko-solčavske ovce. Z namenom prikaza povečanja uporabne vrednosti slovenskih avtohtonih pasem je v maneži tri dni potekla predstavitev z naslovom »Kako do volne – od strižnje do izdelka«, kjer je bil v eno in pol urni predstavitvi prikazan tradicionalen ročni način striženja ovc, pobiranje, sortiranje, skladiščenje in pranje volne, krtačenje/mikanje volne, predenje, pletenje, kvačkanje ter polstenje. Kasneje je potekala delavnica polstenja, ki so jo pod okriljem Javne službe nalog genske banke v živinoreji vodile članice društva Bicka. Med prvimi obiskovalci delavnice so bili otroci iz vrtca Manka Golarja Gornja Radgona.

Foto: Barbara Luštrek

Predstavitve v maneži »Od strižnje do izdelka« je številne obiskovalce pritegnila, da so prišli bliže in se tudi sami poskusili v predstavljenih postopkih

Leto 2018 - je Javna služba nalog genske banke v živinoreji sodelovala z organizacijo strokovne razstave izbranih slovenskih avtohtonih pasem 5 vrst domačih živali. Predstavljene so bile naslednje pasme: cikasto govedo, jezersko-solčavska ovca, belokranjska pramenka, drežniška koza, štajerska kokoš in kranjska čebela. Načrtovana je bila tudi razstava krškopoljskega prašiča, ki je bila zaradi preventivnih zaščitnih ukrepov pred afriško prašičjo kugo umaknjena. Na dan odprtja sejma nas je obiskal kmetijski minister Ljupče Nikolovski iz Makedonije, ki je bila s svojo kulinarično, vinsko in turistično ponudbo država partnerica. Na razstavnem prostoru slovenskih avtohtonih pasem domačih živali so nas počastili z obiskom tudi številni drugi visoki gostje, med drugim aktualni slovenski minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter novi predsednik državnega zbora mag. Dejan Židan, aktualni slovenski minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravko Počivalšek ter novo izvoljeni predsednik vlade Marjan Šarec. V okviru razstave slovenskih avtohtonih pasem je potekal prikaz polstenja, ki so jo pod okriljem Javne službe nalog genske banke v živinoreji izvajale članice društva Bicka. Nekateri obiskovalci sejma so se tudi sami poizkusili v polstenju ter izdelek odnesli domov. Zanimanje je bilo izredno. Posebna popestritev je bil prikaz predenja volne na kolovratu.

Leto 2019 - je potekala deseta jubilejna razstava slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Javna služba nalog genske banke v živinoreji je sodelovala z organizacijo strokovne razstave izbranih slovenskih avtohtonih pasem 5 vrst domačih živali. Predstavljene so bile naslednje pasme: cikasto govedo, jezersko-solčavska ovca, belokranjska pramenka, drežniška koza, štajerska kokoš in kranjska čebela. Na razstavnem prostoru izbranih slovenskih avtohtonih pasem domačih živali nas je na dan odprtja sejma obiskala visoka delegacije: mag. Barbare Eibinger-Miedl, deželna sekretarka za gospodarstvo, turizem, Evropo, znanost in razvoj,

predsednik vlade RS Marjan Šarec, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Aleksandre Pivec, Phil Hogan, evropski komisar za kmetijstvo in razvoj podeželja, Janez Erjavec, direktor Pomurskega sejma ter drugi visoki gostje. Razstavni prostor razstave avtohtonih pasem si je ogledala tudi dr. Darja Majkovič, generalna direktorica direktorata za kmetijstvo.

Društvo kmečkih žena Griblje je predstavilo slovensko avtohtono sorto čebule - belokranjko oz. gribeljski žbul.

Medene zgodbe – čebelarstvo Anzeljc iz Moravskih Toplic se je predstavilo s čebeljimi proizvodi in medenimi mazili. Vsak dan je potekala demonstracija oz. delavnica s prikazom izdelave ognjičevega mazila z medom in voskom.

Z namenom prikaza povečanja uporabne vrednosti slovenskih avtohtonih pasem so v hali D2, kjer so bile predstavljene izbrane slovenske avtohtone pasme domačih živali, potekale delavnice polstenja, ki so jo pod okriljem Javne službe nalog genske banke v živinoreji izvajale članice društva Bicka.

V letu 2019 smo rejcem slovenskih avtohtonih pasem namenilo nedeljo kot njihov dan. Ta dan je potekala slavnostna podelitev priznanj rejcem, ki so razstavljali slovenske avtohtone pasme domačih živali.

Na razstavi so se predstavile štiri kmetije s statusom ark, ki so s svojo ponudbo izdelkov oziroma izvedbo delavnic dodatno popestrile dogajanje na sejmskem razstavnem prostoru.

2021 – Javna služba nalog genske banke v živinoreji je na AGRI sodelovala z organizacijo strokovne razstave izbranih slovenskih avtohtonih pasem. Predstavljenih je bilo 5 vrst domačih živali in znotraj njih 6 slovenskih avtohtonih pasem: cikasto govedo, jezersko-solčavska ovca, belokranjska pramenka, drežniška koza, štajerska kokoš, kranjska čebela. Na razstavnem prostoru nas je na dan odprtja sejma, v soboto 21.08.2021 obiskala delegacija v sestavi: dr. Jože Podgoršek, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, francoska veleposlanica v Sloveniji ga. Florence Ferrari, mag. Dejan Židan, ter slovenski minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravko Počivalšek ter Janez Erjavec, direktor Pomurskega sejma.

Na nedeljo je tradicionalno potekal dan avtohtonih pasem domačih živali. Za ta namen je v maneži potekala predstavitev nekaterih avtohtonih pasem, ki so bile razstavljene v okviru Javne službe, druge pasmo so si obiskovalci lahko pogledali neposredno na razstavnem prostoru v hali D2. V maneži so bile pasme in njihova ogroženost tudi predstavljene, prav tako tudi njihove reje. Vsi rejci so prejeli priznanje.

Na razstavi so se tradicionalno predstavile tudi kmetije s statusom ark kmetija.

Preko razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali promoviramo delo Javne službe nalog genske banke v živinoreji, slovenske avtohtone pasme in nenazadnje rejce, ki redijo te živali in preko izdelkov in prikazom povečanja uporabne vrednosti slovenskih avtohtonih pasem nadaljujejo zgodbo o rabi pasme, kar daje večje zagotovilo, da se bodo te pasme ohranjale tudi v prihodnje. Razstava torej ni pomembna samo za izobraževanje javnosti, prikaz pasemskih lastnosti in zunanjih značilnosti avtohtonih pasem. Razstava je odlična priložnost prikaza dobrih praks kmetovanja z rejo slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Pomembno sporočilo razstave je, da je lahko tudi reja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali rentabilno kmetovanje ter da je mogoče učinkovito ohranjati slovenske živalske genetske vire. In nenazadnje, predstavljeno je, katere značilnosti slovenskih avtohtonih pasem je mogoče izkoristiti v prid trženja na kmetiji.

dr. Metka Žan
mag. Danijela Bojkovski

Foto: Metka Žan, Polonca Zajc, Vida Rezar, Tina Flisar, Barbara Luštrek, Miran Kastelic, arhiv Javne službe nalog genske banke v živinoreji